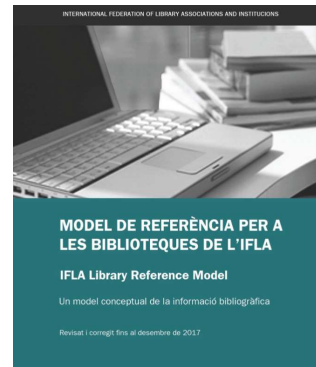

El model de referència per a les biblioteques de l'IFLA (LRM)

Biblioteca de Catalunya
Barcelona, 22 de maig de 2019

Assumpció Estivill Rius
estivill@ub.edu

Sumari

El model de referència per a les biblioteques de l'IFLA (LRM)

- 1 Antecedents
- 2 Justificació i abast
- 3 Components
- 4 Usuaris i tasques de l'usuari
- 5 Les entitats
- 6 Els atributs
- 7 Les relacions
- 8 Resum i concrecions del model

A. Estivill, "El model de referència per a les biblioteques de l'IFLA". Biblioteca de Catalunya, 22/05/2019

2

Bon dia a tots! I el meu agraïment a la BC i al Col·legi per organitzar aquest acte i la publicació del *Model de referència per a les biblioteques de l'IFLA*.

Els que seguïu presentacions com les d'avui, ja sabeu que la funció no serà divertida o, si més no, amena, com ho haurien pogut ser, ara fa uns anys, les presentacions de les successives edicions de les *Regles angloamericanes de catalogació*. Des del moment en què els models conceptuals van penetrar en l'àmbit catalogràfic tot ha esdevingut una mica més obscur per al catalogador, que ha d'entendre la teoria que hi ha darrera d'unes regles probablement ben intencionades, però que cerquen, sense sortir-se'n massa bé, la coherència amb uns principis i una teoria que les han fet complexes i embullades. Els resultats que els sistemes actuals presenten als lectors, tampoc no són gaire satisfactoris, en part com a conseqüència dels mateixos sistemes que han estat mal dissenyats i que continuen depenent d'un format MARC encarcarat i en espera d'una substitució que no acaba d'arribar i, també, perquè els mateixos bibliotecaris no hem sabut prendre una mica de perspectiva per fer una mirada crítica als registres (o a les dades) que s'ofereixen al lector i en com es mostren en els catàlegs i bases de dades.

L'exposició seguirà l'ordre en què es presenten els components del model i s'assenyalaran les diferències més destacades respecte als models precedents als quals substitueix i que actualment ja estan fora de circulació.

1 El model LRM: antecedents

1998 – FRBR: *Functional requirements for bibliographic records: final report*. München : K.G. Saur. Revisió de 2009.

✓ Nombroses traduccions. Actualment n'hi ha 21 al web de l'IFLA.

2009 – FRAD: *Functional requirements for authority data: a conceptual model*. München : K.G. Saur.

✓ Al web de l'IFLA hi ha traduccions a 13 llengües.

2011 – FRSAD: *Functional requirements for subject authority data (FRSAD): a conceptual model*. München: De Gruyter Saur.

✓ Al web de l'IFLA hi ha traduccions a 7 llengües.

Els tres models organitzaven parcel·les concretes de l'univers bibliogràfic: les dades bibliogràfiques (registres), les d'autoritat i les de matèria.

Molt separats en el temps —FRBR s'inicia el 1992— i elaborats per distints grups de diverses seccions de l'IFLA, els models van adoptar perspectives i solucions diferents per a les mateixes qüestions.

2 El model LRM: justificació i abast

2010 – L'FRBR Review Group comença a analitzar la possible consolidació dels models FR. La tasca s'intensifica a partir de 2013, quan es crea un grup *ad hoc* per treballar en la qüestió.

2017 – LRM: *IFLA Library Reference Model: a conceptual model for bibliographic information*. The Hague: IFLA.

- ✓ Al web de l'IFLA només hi ha una traducció recent a l'espanyol.

Objectiu: consolidar la família dels FR en un model conceptual entitat/relació, únic i coherent que en faciliti la comprensió i l'adopció. El model:

- ✓ mostra els principis generals per estructurar la informació bibliogràfica
- ✓ no pressuposa com s'emmagatzemen les dades en les aplicacions
- ✓ vol ser una guia per a la formulació de regles de catalogació.

Com mostren les traduccions dels distints models, l'interès de la comunitat bibliotecària per fer-ne el seguiment ha anat decreixent; tanmateix, la seva influència en el desenvolupament de les regles de catalogació ha estat ben profunda i hi continua tenint un gran impacte fins al punt que els nous conceptes que introdueix LRM estan ja totalment integrats en la nova versió –encara versió beta– d'RDA.

2 El model LRM: justificació i abast

Abast: el marquen les tasques de l'usuari, que es limita a l'usuari final.

- ✓ No distingeix entre dades bibliogràfiques i d'autoritat —de noms i títols o de matèries. En general el document parla d'informació bibliogràfica.
- ✓ El model representa els elements de dades més generals i no entra en els recursos especialitzats, llevat de casos concrets. Sí que explica que es poden fer extensions als atributs per a la música, els mapes, etc. El document parla poc d'objectes digitals, excepte pel que fa a la seva distribució.
- ✓ És un model complet en el nivell conceptual, però pel que fa als atributs i les relacions no pretén ser exhaustiu, sinó simplement indicatiu.
- ✓ S'aparta dels atributs/elements definits a les ISBD, que eren el punt de partida dels FRBR, i pren una perspectiva més general.
- ✓ Les aplicacions que parteixen del model han de determinar el nivell de detall apropiat, i poden optar per omissions o expansions.
- ✓ És prou flexible perquè es pugui posar en pràctica en codis de catalogació i en contextos diferents (catàlegs, bibliografies nacionals, bases de dades de drets, etc.). Tanmateix, reconeix que el text va adreçat principalment a bibliotecaris.

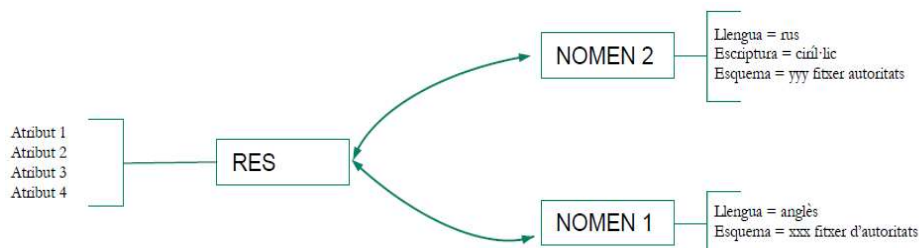
3 Components del model LRM

LRM és un model conceptual entitat/relació d'alt nivell, i segueix el plantejament dels altres models de la família FR:

- ✓ **Com a pas previ, defineix la població dels usuaris de les dades bibliogràfiques i d'autoritat i les tasques que fan en catàlegs, bases de dades, etc., en funció de les seves necessitats.**
- ✓ **Defineix el model a partir dels tres components que conformen els models entitat/relació:**
 - ✓ **Les entitats, que són l'objecte de les dades bibliogràfiques.**
 - ✓ **Els atributs o les dades que caracteritzen les ocurrències de les entitats, els seus trets característics.**
 - ✓ **Les relacions o propietats que enllacen ocurrències d'entitats.**

3 Components del model LRM

Exemple de l'LRM per a una relació d'apel·lació entre una ocurrència de l'entitat RES i dues ocurrències de l'entitat NOMEN, totes amb els atributs que les caracteritzen:

A. Estivill, "El model de referència per a les biblioteques de l'IFLA". Biblioteca de Catalunya, 22/05/2019

7

En aquest punt, el diagrama de la diapositiva només té l'objectiu d'il·lustrar els components del model: una ocurrència de l'entitat *res* té els seus atributs o característiques i estableix una relació d'apel·lació amb dues ocurrències de l'entitat *nomen*, el nomen 1 i el nomen 2, que al seu torn tenen els seus propis atributs. La relació es llegiria: "L'entitat *res* té com apel·lacions les entitats nomen 1 i nomen 2"; i a la inversa, "nomen 1 és apel·lació de *res*" i "nomen 2 és apel·lació de *res*". Al darrera de l'exemple hi podria haver una entitat "persona" (Fiódor Dostoiévski) relacionada amb dues entitats "nomen", un expressat en rus i en l'alfabet ciríl·lic tal com consta, per exemple al fitxer d'autoritats VIAF (<https://viaf.org/>), altra expressat en caràcters llatins, transliterat segons un esquema de transliteració concret i tal com consta a la base de dades d'autoritats CANTIC (<http://cantic.bnc.cat/>).

4 Usuaris i tasques dels usuaris

Usuaris de les dades bibliogràfiques i d'autoritat: lectors, investigadors, estudiants, personal bibliotecari, editors, proveïdors de serveis, etc.

- ✓ **Només es consideren els usuaris finals**—i els intermediaris quan treballen per als usuaris finals en l'ús dels sistemes d'informació bibliotecària.
- ✓ **Les tasques relacionades amb les metadades administratives i la gestió de drets no es consideren en l'àmbit del model.**

Tasques dels usuaris:

- ✓ **Trobar:** Ajuntar informació sobre recursos d'interès cercant per criteris pertinents.
- ✓ **Identificar:** Entendre la naturalesa dels recursos trobats i distingir entre recursos similars.
- ✓ **Seleccionar:** Determinar la idoneïtat dels recursos trobats i permetre acceptar o rebutjar determinats recursos.
- ✓ **Obtenir:** Accedir al contingut del recurs.
- ✓ **Explorar:** Descobrir recursos usant les relacions entre ells i, així situar-los en un context.

A. Estivill, "El model de referència per a les biblioteques de l'IFLA". Biblioteca de Catalunya, 22/05/2019

8

Les quatre primeres tasques procedeixen dels FRBR. *Explorar* l'introdueix FRSAD, que també contempla les tres primeres. FRAD, a més de *trobar* i *identificar*, incloïa les tasques *justificar* i *contextualitzar*, que s'han eliminat d'LRM perquè no es tenen en compte tasques administratives, com ara l'elaboració de registres d'autoritat.

5 Les entitats

- ✓ Són els objectes clau d'interès dels usuaris dels sistemes d'informació.
- ✓ Fan de domini i codomini (punt de partida i d'arribada) de les relacions.
 - ✓ Un agent és *membre* d'un agent col·lectiu / Un agent col·lectiu té *com a membre* un agent
 - ✓ Una expressió és *materialitzada* en una manifestació / Una manifestació *materialitza* una expressió
- ✓ Entitats superclasse i entitats subclasse. Cada ocurrència d'una subclasse és una ocurrència de la superclasse → relació és *Un*.
 - ✓ Persona és *Un* agent
 - ✓ Obra és *Una* res.
- ✓ La definició de superclasses i subclasses d'entitats permet sintetitzar el model: les relacions i els atributs que s'apliquen a la superclasse també s'apliquen a les seves subclasses —aquest tret no s'aplica a la inversa.
- ✓ Excepte en el cas de les entitats relacionades per jerarquies és *Un*, la resta són entitats disjunctes: una ocurrència d'una d'elles no pot ser ocurrència de l'altra. Per exemple, una ocurrència d'una manifestació no pot ser ocurrència d'un ítem.

5 Les entitats

Taula 4.1 Jerarquia de les entitats

Nivell superior	Segon nivell	Tercer nivell
LRM-E1 Res		
--	LRM-E2 Obra	
--	LRM-E3 Expressió	
--	LRM-E4 Manifestació	
--	LRM-E5 Ítem	
--	LRM-E6 Agent	
--	--	LRM-E7 Persona
--	--	LRM-E8 Agent col·lectiu
--	LRM-E9 Nomen	
--	LRM-E10 Lloc	
--	LRM-E11 Interval de temps	

A. Estivill, "El model de referència per a les biblioteques de l'IFLA". Biblioteca de Catalunya, 22/05/2019

10

La taula mostra les relacions de superclasse i subclasse entre les entitats del model. S'introdueix una superclasse *res* que engloba, directament o indirecta, tota la resta, i que s'inspira en l'entitat *thema* de FRISAD. En el segon nivell es mantenen les entitats *obra*, *expressió*, *manifestació* i *ítem* que figuraven a FRBR i a FRAD; s'introdueix una superclasse *agent* que inclou, com a subclasses, *persona* i *agent col·lectiu* —aquesta darrera representa l'entitat *corporativa* i la *família* que figuraven a FRBR la primera i a FRAD totes dues—; desapareixen les matèries *concepte*, *objecte* i *esdeveniment*, que estarien representades per *res*; finalment, s'introdueixen *nomen* i *interval de temps* i es manté *lloc*. Centrem-nos en les entitats noves ja que les altres no experimenten canvis fonamentals respecte a la seva definició a FRBR i FRAD.

Res inclou totes les entitats rellevants de l'univers bibliogràfic. És la superclasse de totes les altres entitats del model, i fins i tot d'aquelles que no s'hi especifiquen, com ara els *conceptes*, els *objectes*, etc. Una *obra* és una *res*; un *ítem* és una *res*; una *persona* és una *res*. Representa totes les entitats que poden ser la matèria d'una obra.

Nomen prové de FRISAD i és l'apel·lació o denominació per referir-se a una ocurrència d'una altra entitat. Qualsevol entitat és anomenada com a mínim amb un *nomen*. Per exemple, 'Pere Quart', 'Oliver, Joan' o 'Oliver, Joan, 1899-1986' són *nomens* d'una persona; 'Oliver, Joan, 1899-1986. Ball robot' és el *nomen* d'una obra; '7 de maig de 2019' o '07/05/2019' són *nomens* d'un *interval de temps*.

5 Les entitats

ID	Nom	Definició	Restriccions
LRM-E6	Agent	Entitat capaç d'accions deliberades, de retenir drets i de ser responsable de les seves accions	Superclasse: <i>res</i> Subclasses: <i>persona, agent col·lectiu</i>
	Notes d'abast	<p>L'entitat agent és una superclasse que equival estrictament a la unió de les entitats persona i agent col·lectiu. S'ha definit per reduir la redundància del model a base de proporcionar una sola entitat que serveixi com a domini o codomini de certes relacions que s'apliquen a tots els tipus concrets d'agents.</p> <p>Ser un agent requereix tenir, o haver tingut, el potencial de relacions intencionals amb ocurrences de les entitats d'interès bibliogràfic (obres, expressions, manifestacions, ítems), tant si aquest agent concret ha fet alguna cosa com si no. Els éssers humans són, directament o indirectament, la força motriu de totes les accions adoptades per tots els agents.</p> <p>Els automats (com ara els dispositius d'enregistrament del temps, el programari de traducció, etc.), de vegades anomenats agents tecnològics, en aquest model es consideren com a eines usades i preparades per un agent real.</p>	
	Exemples	<ul style="list-style-type: none"> — {Margaret Atwood} — {Hans Christian Andersen} — {la reina Victòria} — {la família Borromeo} — {BBC Symphony Orchestra} — {Symposium on Glaucoma} 	

La diapositiva exemplifica com es defineixen i s'expliquen les entitats en el model. Per a totes elles s'anota la informació que figura al fragment de la taula que tenim en pantalla. A la primera fila, es deixa constància de l'identificador de l'entitat, el nom, la definició i les restriccions, això és, les superclasses i subclasses de l'entitat, i si determinades entitats són disjunctes entre elles. A la segona fila s'enregistren les notes d'abast, que expliquen l'entitat amb més detall i que, en la majoria de casos, són molt completes i aporten llum a com s'ha d'interpretar l'entitat en el context bibliotecari i en altres contextos, els seus límits, etc. A l'última fila es donen exemples de l'entitat en qüestió, que també són força il·lustratius.

6 Els atributs

- ✓ Són les característiques de les ocurrencies concretes d'una entitat.
- ✓ Els atributs definits a LRM no són obligatoris en totes les ocurrencies d'una entitat; s'enregistren quan s'apliquen i si es consideren rellevants i fàcils de determinar.
- ✓ Es poden assignar segons una llista o vocabulari controlat, com ara en el cas de la llengua, la localització, etc., o en llenguatge natural.
- ✓ Els atributs definits a LRM no són exhaustius; cada aplicació pot definir atributs addicionals.
- ✓ Es declaren atributs per a totes les entitats del model, llevat del cas de l'*agent col·lectiu*.
- ✓ Com les entitats, els atributs poden presentar una jerarquia: els atributs de *res* es poden aplicar a totes les entitats del model —tot i que en variïn els valors—, i els d'*agent* es poden aplicar a *persona* i a *agent col·lectiu*.

6 Els atributs

- ✓ LRM defineix 24 atributs, alguns dels quals s'apliquen a diverses entitats. Exemples:
 - ✓ Atributs de *res*:
 - ✓ *Categoria*: obra, expressió, família, concepte, objecte, esdeveniment...
 - ✓ *Nota*: informació sobre una *res* que no es contempla en cap atribut.
 - ✓ Atribut *categoria* d'una *obra*:
 - ✓ Categorització respecte a la finalització: monografia / pub. en sèrie
 - ✓ Categorització respecte al domini creatiu: literatura, música, art...
 - ✓ Categorització respecte a forma/gènere: novel·la, teatre, assaig, dibuix...
- ✓ El model se centra en atributs generals, però també s'anota algun atribut específic, com el repartiment de l'execució o l'escala.
- ✓ La majoria dels atributs són prou coneguts. El més nous són:
 - ✓ L'atribut de l'*obra*: *atribut d'una expressió representativa*.
 - ✓ L'atribut de *nomen*: *cadena de nomen*.
- ✓ Els atributs es poden expressar com un literal o com un URI.

A. Estivill, "El model de referència per a les biblioteques de l'IFLA". Biblioteca de Catalunya, 22/05/2019

13

L'entitat *res* té dos atributs, *categoria* i *nota*, que es poden aplicar a totes les seves subclasses. Al primer exemple s'anoten els valors de *categoria* de l'entitat *res*, i al segon exemple els valors que pot tenir l'atribut quan caracteritza una *obra*.

L'atribut de l'*obra* *atribut d'una expressió representativa* és aquell atribut que es considera essencial per caracteritzar l'*obra*, però atès que aquesta és merament conceptual i no té cap mena de materialitat, aquest atribut (o atributs) s'obté d'una expressió que es considera més pròxima a l'*obra* que altres, aquella que millor la representa. Per exemple, la llengua per a obres textuais; la tonalitat o el repartiment de l'execució per a obres musicals; l'escala o la projecció per a obres cartogràfiques.

L'atribut *cadena de nomen* és la combinació de signes que formen una apel·lació associada a una entitat per mitjà del *nomen*. Per exemple, la cadena de caràcters 'ABC' que pot referir-se al *nomen* de l'*agent col·lectiu* Associació Bíblica de Catalunya, però que també pot ser l'atribut *cadena de nomen* per al *nomen* de l'*agent col·lectiu* Australian Broadcasting Corporation o d'un altre *agent col·lectiu* com l'Agència de Biotecnologia de Catalunya}. La cadena de caràcters de l'alfabet llatí "Gift" constitueix tant el valor de l'atribut *cadena de nomen* per al *nomen* anglès 'Gift' vinculat al concepte regal, com el valor de l'atribut *cadena de nomen* per al *nomen* alemany 'Gif' vinculat al concepte verí.

Entitats	Alguns atributs
LRM-E1 Res	✓ LRM-E1-A1 Categoria
LRM-E2 Obra	✓ LRM-E1-A2 Nota
	✓ LRM-E2-A1 Categoria
LRM-E3 Expressió	✓ LRM-E2-A2 Atribut d'una expressió representativa
	✓ LRM-E3-A1 Categoria
	✓ LRM-E3-A2 Extensió
	✓ LRM-E3-A3 Destinatari previstos
	✓ LRM-E3-A4 Drets d'ús
	✓ LRM-E3-A5 Escala cartogràfica
	✓ LRM-E3-A6 Llengua
	✓ LRM-E3-A7 Tonalitat
LRM-E4 Manifestació	✓ LRM-E3-A8 Repartiment d'execució
	✓ LRM-E4-A1 Categoria de suport físic
	✓ LRM-E4-A2 Extensió
	✓ LRM-E4-A3 Destinatari previstos
	✓ LRM-E4-A4 Menció de manifestació
	✓ LRM-E4-A5 Condicions d'accés
	✓ LRM-E4-A6 Drets d'ús
LRM-E5 Ítem	✓ LRM-E5-A1 Localització
	✓ LRM-E5-A2 Drets d'ús
LRM-E6 Agent	✓ LRM-E6-A1 Informació de contacte
	✓ LRM-E6-A2 Camp d'activitat
	✓ LRM-E6-A3 Llengua
LRM-E7 Persona	✓ LRM-E7-A1 Profesió / ocupació
LRM-E9 Nomen	✓ LRM-E9-A1 Categoria
	✓ LRM-E9-A2 Cadena de nomen
	✓ LRM-E9-A3 Esquema
	✓ LRM-E9-A4 Destinatari previstos
	✓ LRM-E9-A5 Context d'ús
	✓ Etc.

La diapositiva mostra els atributs d'algunes de les entitats del model —tots són complets llevat dels de l'entitat *nomen*. Alguns ens són coneguts i deriven de la ISBD o dels models FRBR i FRSAD. Però si hi parem una mica d'atenció, o si els visualitzéssim tots, comprovaríem que en general són més genèrics que els d'aquells textos. Per exemple, l'atribut *menció de manifestació* de l'entitat *manifestació* comprendria, entre altres, el títol propi, la menció de responsabilitat, la menció d'edició, el lloc de publicació/distribució/fabricació, l'editor/distribuïdor/fabricant, la data de publicació/distribució/fabricant o la menció de col·lecció. Les aplicacions del model decidiran el detall desitjat i el desenvolupament d'extensions als atribut del model LRM.

6 Els atributs

ID	Entitat	Atribut	Definició
LRM-E3-A2	EXPRESSIÓ	Extensió	Quantificació de l'extensió de l'expressió
	Notes d'abast	<p>El valor de l'atribut extensió consisteix en tres elements:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tipus d'extensió (per exemple, la llargada del text, la durada prevista de la interpretació de la notació musical, la durada real de l'execució enregistrada, etc.) - número - i unitat de mesura (paraules, minuts, etc.). <p>El tipus d'extensió i la unitat de mesura es poden donar implícitament. El nivell de precisió usat en registrar la quantificació de l'extensió pot variar.</p>	
	Exemples	<p>— aproximadament 8 minuts [temps de l'execució enunciat en llenguatge natural, en català, en una partitura musical]</p> <p>— 306 ## ‡a 002052 ‡a 000415 ‡a 000956 ‡a 003406 [durades codificades en un camp MARC 21]</p>	

A. Estivill, "El model de referència per a les biblioteques de l'IFLA". Biblioteca de Catalunya, 22/05/2019

15

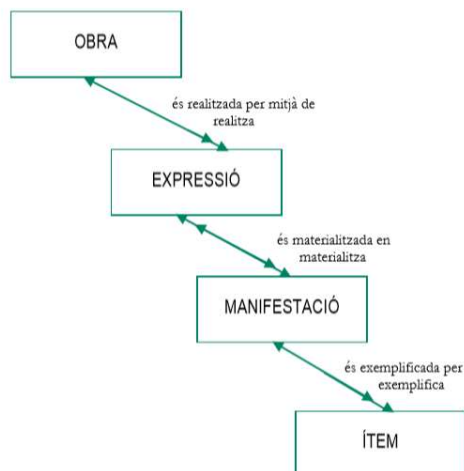
Com en el cas de les entitats, els atributs es defineixen i s'exemplifiquen en forma tabular. S'agrupen al voltant de les entitats a les quals caracteritzen. A la primera fila de cada atribut hi ha el seu identificador, l'entitat a la qual va lligat, el nom de l'atribut i una definició breu; en les dues files següents és donen les notes d'abast i els exemples. Com s'ha vist en el cas de l'atribut *categoria* de l'*obra*, molts atributs poden ser multivalors, és a dir, poden tenir diversos valors per a una ocurrència concreta d'una entitat.

7 Les relacions

- ✓ Les relacions connecten les ocurrències de les entitats que actuen de domini i codomini (punt de partida i punt de destí) de la relació.
- ✓ Faciliten l'exploració o la navegació per l'univers bibliogràfic.
- ✓ LRM defineix 36 relacions i les relacions inverses corresponents. Les aplicacions concretes poden definir relacions addicionals.
- ✓ Les relacions entre *obres*, *expressions*, *manifestacions* i *ítems* se situen en el "nucli" del model —com també era el cas dels FRBR—, però no se'ls presta una atenció especial, i reben el mateix tractament que la resta de relacions.
- ✓ LRM defineix i explica les relacions en una taula que s'exemplifica en una diapositiva més endavant. En una segona altra taula ordena les relacions per l'entitat que actua de domini.

7 Les relacions

Figura 5.1 Relacions entre obra, expressió, manifestació i ítem

A. Estivill, "El model de referència per a les biblioteques de l'IFLA". Biblioteca de Catalunya, 22/05/2019

17

El diagrama mostra les relacions ja conegudes entre les entitats *obra*, *expressió*, *manifestació* i *ítem*. Les puntes de fletxa indiquen la cardinalitat d'una relació; és a dir, el nombre d'ocurrències d'una entitat que poden estar connectades per una relació. Una única fletxa indica que la cardinalitat és una: una *expressió* realitza una sola *obra*, o un *ítem* exemplifica una sola manifestació. En canvi, la doble fletxa indica que la cardinalitat és "molts" o "moltes": una *obra* pot ser realitzada per moltes *expressions* o una *manifestació* pot ser exemplificada per molts *ítems*.

7 Les relacions

Figura 5.2 Relacions de responsabilitat entre agents i obres, expressions, manifestacions i ítems

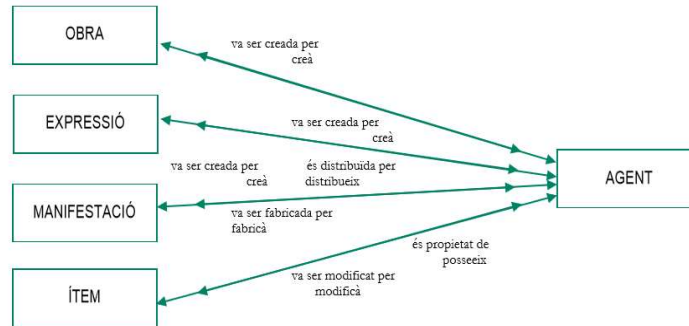
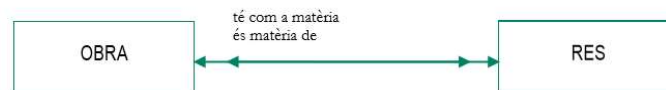

Figura 5.3 Relació de matèria

La diapositiva presenta, en primer lloc, el diagrama amb les relacions entre les entitats *obra*, *expressió*, *manifestació* i *ítem* i l'entitat *agent*. En el segon diagrama s'observa la relació de matèria entre l'entitat *obra* i l'entitat *res*. En el model FRBR la relació de matèria es donava entre l'entitat *obra* i totes les altres entitats del model; és a dir, una *obra*, una *expressió*, una *manifestació*, un *ítem*, una *persona*, una *entitat corporativa*, un *concepte*, un *objecte*, un *esdeveniment* o un *lloc* podien ser la matèria d'una *obra*. Ara, l'entitat superclasse *res* permet simplificar el model de la manera que mostra la diapositiva, ja que *res* és la superclasse que engloba totes les altres entitats.

7 Les relacions

ID*	Domini	Nom de la relació	Nom invers de la relació	Codomini	Cardinalitat
LRM-R19	Obra	precedeix	succeeix	Obra	M a M
	Definició	Aquesta és la relació de dues obres en les quals el contingut de la segona és una continuació lògica de la primera			
	Notes d'abast	<p>La relació és sobre una seqüència d'idees i no s'ha de confondre amb el temps de creació de les obres respectives.</p> <p>Atès que aquesta relació té a veure amb la continuació lògica del contingut de les obres respectives, no s'aplica a les obres en sèrie que es transformen al llarg del temps (per mitjà de canvis majors en els títols, canvis en el tipus de suport, etc.) però que mantenen una continuïtat en la seva forma o en els esquemes de numeració. Vegeu la relació obra-transformació, LRM-R22, per expressar la relació entre una obra agregadora o en sèrie i una altra que la modifica i la continua.</p>			
	Exemples	<ul style="list-style-type: none"> — Gone With the Wind, de Margaret Mitchell, precedeix Scarlett, d'Alexandra Ripley, i Rhett Butler's People, de Donald McCaig — Gone With the Wind, de Margaret Mitchell, succeeix Ruth's Journey, de Donald McCaig — La sèrie de TV Better Call Saul! precedeix la sèrie de TV Breaking Bad — A wizard of Earthsea precedeix The tombs of Atuan, que precedeix The farthest shore, totes de l'Earthsea trilogy, d'Ursula K. Le Guin 			

Com es visualitza a la diapositiva, en la taula en la qual es defineixen les relacions, a la primera columna de la primera fila s'identifica la relació amb un número correlatiu; a continuació s'hi anota el domini de la relació, es a dir l'entitat que és el punt de partida de la relació; en tercer lloc s'anota el nom de la relació i, després, el seu nom invers; tot seguit hi ha el codomini o destí de la relació i, finalment, la cardinalitat, que expressa el nombre d'ocurrències de les entitats domini i codomini que poden estar implicades en la relació. Per exemple, en el cas de la diapositiva, la cardinalitat M a M significa que una *obra* pot precedir una o moltes *obres* i, a la inversa, que una *obra* pot succeir una o moltes *obres*. Quan la relació és 1 a M, com en el cas de la relació entre una *res* i un *nomen*, vol dir que una *res* pot tenir com a apel·lació diversos *nomens*, però que un *nomen* només pot ser apel·lació d'una sola *res*.

A la segona fila es defineix la relació. A la tercera, es donen les notes d'abast que ajuden a entendre la relació; així, en l'exemple de la diapositiva s'especifica que les relacions precedeix/succeeix no s'apliquen a publicacions seriades que canvien de títol, ja que la relació es refereix a la continuació del contingut i no al temps de creació de les obres connectades per aquestes relacions.

Com en les taules sobre les entitats i els atributs, l'explicació de cada relació es clou amb exemples.

8 Resum i concrecions del model

- ✓ La secció 5 de l'LRM resumeix el model i el concreta en els termes següents:
 - ✓ Inclou una sèrie de diagrames entitat-relació que mostren les relacions representades en el model.
 - ✓ Concreta el concepte de disjunció i l'explica en contextos diferents.
 - ✓ Explica com afecta la distribució en línia el concepte de manifestació, ja que el pla de producció no està sota el control directe del productor.
 - ✓ Detalla què s'entén per *nomens* en el context bibliotecari: els noms de persones, d'agents col·lectius i de llocs; els títols d'*obres*, d'*expressions*, de *manifestacions* i d'*ítems* i els descriptors, encapçalaments, etc., de matèries. Però també els identificadors que tenen una *cadena de nomen* única, que no pot coincidir amb cap altra *cadena de nomen* dins del mateix sistema. I en termes bibliotecaris relaciona els *nomens* amb els punts d'accés preferits o autoritzats i les variants de punts d'accés.
 - ✓ Explica com es modelen a LRM les identitats bibliogràfiques a partir de l'entitat *nomen* i la relació *té com a apel·lació*, que és del tipus 1 a M. aquesta relació té lloc entre les ocurrences de qualsevol entitat i els diferents *nomens* que usa l'ocurrència.

A. Estivill, "El model de referència per a les biblioteques de l'IFLA". Biblioteca de Catalunya, 22/05/2019

20

Recordem que les entitats disjunctes són aquelles que no estan unides per la relació "ésUn", i que no poden tenir cap ocurrència que sigui simultàniament una ocurrència de més d'una d'aquestes entitats.

8 Resum i concrecions del model

- ✓ La secció 5 de l'LRM també tracta els temes següents:
 - ✓ Amplia les explicacions sobre l'atribut de l'obra *atribut de l'expressió representativa*.
 - ✓ Desenvolupa el concepte d'agregats:
 - ✓ Agregats de col·leccions d'expressions —antologies, col·leccions de monografies, els números de publicacions en sèrie
 - ✓ Agregats que són el resultat d'augmentacions —pròlegs, introduccions, il·lustracions, notes.
 - ✓ Agregats d'expressions paral·leles —manuais i documents oficials en diverses llengües, webs en diverses llengües, DVD amb pel·lícules parlades o subtitulades en diverses llengües, etc.
 - ✓ Especifica l'aplicació del model a les publicacions seriadades.
- ✓ LRM es clou amb una sèrie de casos d'ús de les tasques de l'usuari, amb el glossari dels termes específics del model i amb la bibliografia dels models consultats per elaborar el document.

Arribats a aquest punt, reprenc la crítica amb què començava la presentació. LRM ha seguit la tendència inaugurada en els anys 90 de textos teòrics, cada vegada més espessos i no gaire entenedors. De la claredat i l'excel·lent estructuració de les AACR s'ha passat a RDA, un codi bastant més difícil d'aplicar perquè la seva estructura, basada en els models de la família FR, és excessivament conceptual, i dona uns resultats més que dubtosos si hem de jutjar pels registres que van apareixent en els nostres catàlegs. Ho podem veure en les transparències següents.

Catàleg Col·lectiu de les Universitats de Catalunya CSUC

[Afegir al cistell](#)
[Registre MARC](#)
[Tornar a resultats](#)
[Limitar/Ordenar](#)

Autor: pedrolo, manuel de Catàleg complet Any (Invers) Cerca

[Següent](#)

Títol Pugeu la biga mestra, fusters ; Seymour : una introducció / J.D. Salinger ; traducció d'Antoni Pigrau i de Manuel de Pedrolo
Autor Salinger, J. D. (Jerome David), 1919-2010, autor
Publicació Barcelona : Edicions 62, març del 2019

Edició Primera edició en aquest segell

Descripció 156 pàgines. ; 19 cm

Col·lecció **Labutxaca. Narrativa**

Nota Títols originals: Raise high the roof beam, carpenters ; Seymour : an introduction

Autor **Pigrau, Antoni, traductor**

Autor **Pedrolo, Manuel de, 1918-1990, traductor**

Contenidor de (expressió): **Salinger, J. D. (Jerome David), 1919-2010. Raise high the roof beam, carpenters. Català**

Contenidor de (expressió): **Salinger, J. D. (Jerome David), 1919-2010. Seymour. Català**

ISBN 9788417420413

CDU 821.111 (73)-31 "19"

Dipòsit Legal DL B 2814-2019 Biblioteca de Catalunya

Bib-id .b72766207

On trobar-ho

Mendeley

Comprar-ho

[Enllaç permanent](#)

[Següent](#)

M'és difícil posar-me en la pell d'un usuari habitual del catàleg, i no sé si llegeix, més o menys a fons, els registres recuperats. Si algun ho fa, em pregunto què deu entendre quan llegeix, sota "Autor adicional", "Contenidor de (expressió): Salinger, J. D. (Jerome David), 1919-2010. Raise high the roof beam, carpenters. Català" i "Contenidor de (expressió): Salinger, J. D. (Jerome David), 1919-2010. Seymour. Català". Probablement aquest registre i el següent són correctes des del punt de vista de les regles, però això no treu que aquestes ens guien a fer uns registres força incomprensibles.

D'una banda, assenyalaria la incorrecció gramatical de la frase introductòria, generada pel sistema; la dificultat d'interpretar el terme expressió, relativament nou en catalogació i amb un significat que no és d'ús comú, i la dificultat d'entendre les dues frases senceres. D'una altra, aquests punts d'accés addicionals haurien de servir per ordenar alfabèticament, sota el punt d'accés autoritzat de l'autor, el títol preferit de les dues expressions incloses en aquesta edició; tanmateix, aquests títols no es recuperen sota Salinger. Certament, aquest és un problema dels sistemes de recuperació que fem servir i no pas de la normativa; tanmateix, la qüestió s'arrossega des de l'inici dels sistemes automatitzats, ara fa uns cinquanta anys.

Sí que hauríem d'entendre que si compliquem tant les regles, o acceptem que les compliquin tant, també hauríem de treballar perquè els sistemes gestionessin bé la informació bibliogràfica i la presentessin a l'usuari de manera clara i amb un llenguatge que els fos proper.

Bibliogràfic (S.XV-XX) Col·leccions especials CANTIC (Catàleg d'autoritats) + info + recursos Español English Nova Cerca

Catàleg Col·lectiu de les Universitats de Catalunya

CSUC

[Afegir al cistell](#) [Registre MARC](#) [Tornar a resultats](#) [Limitar/Ordenar](#)

Autor ▼ bertrana prudenci Catàleg complet ▼ Any [Invers] ▼ Cerca

[Següent](#)

Títol Un Bibliotecari i els clàssics castellans / un conte de Prudenci Bertrana. Els meus inicis com a escriptora / fragment de les Memòries d'Aurora Bertrana ; il·lustracions de Jofre Sebastian

Publicació Girona : Servei de Biblioteques de la Diputació de Girona, [2017]

Descripció 7, 6 pàgines : il·lustracions ; 20 cm

Nota Publicació capiculada

Autor **Sebastià, Jofre, 1979-** il·lustrador

Autor **addicional**

Contenedor de (obra): Bertrana, Prudenci, 1867-1941. Bibliotecari i els clàssics castellans
 Contenedor de (obra): Bertrana, Aurora, 1892-1974. Memòries. Seleccions
 Girona (Catalunya) : Província. Servei de Biblioteques

CDU 821.134.1-32 "19"
 821.134.1-94 "19"

Dipòsit Legal DL GI 1119-2017 Biblioteca de Catalunya

Bib-id .b7062835x

[On trobar-ho](#)
[Mendeley](#)

[Enllaç permanent](#)

[Següent](#)

Aquest segon registre presenta les mateixes dificultats que l'anterior —ara amb la frase introductòria “Contenedor de (obra):”. A més, en el cas del títol *Els meus inicis com a escriptora*, difícilment el lector l'associarà amb el tercer punt d'accés: “Bertrana, Aurora, 1892-1974, Memòries. Seleccions”. Probablement per un error humà, s'ha perdut el punt d'accés pel títol propi de la segona obra.

A tot això s'afegeix que, atenent a les darreres tendències en la visualització de la informació bibliogràfica en els catàlegs en línia —una qüestió que no té res a veure amb l'RDA—, l'autor del primer títol està ben allunyat de l'àrea 1 de la descripció, i per sota de l'il·lustrador. No sé si hi ha justificació per aquest canvi que relega l'autor a un lloc tan secundari de la pantalla, o si obeeix a alguna teoria fantàstica; tanmateix, a mi em sembla que desvirtua el paper rellevant que l'autor ha tingut en la seva obra des de final de l'edat mitjana i subestima i menysté el seu reconeixement. A més, en alguns casos, pot donar lloc a absurditats com la que podem veure en la diapositiva següent, en la qual un títol preferit d'una compilació ocupa el lloc d'honor de la pantalla ocultant i pervertint la funció agrupativa que inicialment tenien aquests títols, cosa que demostra que els responsables de dissenyar la presentació de la informació bibliogràfica no acaben d'entendre la funció d'aquests títols col·lectius.

Patrimoni bibliogràfic (S.XV-XX) Col·leccions especials CANTIC (Catàleg d'autoritats) + info + recursos Español English Nova Cerca

Catàleg Col·lectiu de les Universitats de Catalunya

[Afegir al cistell](#) [Registre MARC](#) [Tornar a resultats](#) [Limitar/Ordenar](#)

Títol Catàleg complet Cerca

Registre 35 de 600
[Anterior](#) [Següent](#)

<p>Títol preferit Obres. Seleccions</p> <p>Títol A l'ombra del crim / Manuel de Pedrolo ; próleg de Anna Maria Villalonga</p> <p>Autor Pedrolo, Manuel de, 1918-1990, autor</p> <p>Publicació Barcelona : Edicions 62, febrer del 2018</p>	<p>Edició Primera edició en aquest segell</p> <p>Descripció 686 pàgines ; 19 cm</p> <p>Col·lecció Labutxaca. Negra</p> <p>Nota A la coberta: Una trilogia</p> <p>Conté: Doble o res -- L'inspector fa tard -- Joc brut</p> <p>Contenidor de (obra): Pedrolo, Manuel de, 1918-1990. Doble o res</p> <p>Autor addicional</p> <p>Contenidor de (obra): Pedrolo, Manuel de, 1918-1990. Inspector fa tard</p> <p>Contenidor de (obra): Pedrolo, Manuel de, 1918-1990. Joc brut</p> <p>Villalonga, Anna Maria, escriptor d'un próleg</p> <p>ISBN 9788417031404</p> <p>CDU 821.134.1-31 "19"</p> <p>Dipòsit Legal DL B 28336-2017 Biblioteca de Catalunya</p> <p>Bib-id .b70069475</p>	<p>On trobar-ho</p> <p>Mendeley</p>
--	--	---

[Enllaç permanent](#)

Registre 35 de 600
[Anterior](#) [Següent](#)

Ja sé que hi ha molts bibliotecaris, principalment catalogadors, que tenen una gran fe i moltes esperances posades en un futur que no acaba d'arribar: les dades enllaçades; el model BIBFRAME, que ha de substituir els formats MARC; el web semàntic, etc. Jo soc més aviat escèptica en aquesta qüestió una vegada vistos els resultats que està tenint l'aplicació de l'RDA en els nostres catàlegs i com s'ha trencat la coherència que, teòricament, hi introduïen les AACR2. És clar que potser es tracta d'una impressió equivocada, pròpia d'una manera antiga d'observar la realitat; tanmateix, els registres que he mostrat, i que es podrien multiplicar amb altres exemples, parlen per si sols. Si bé és cert que no tot són problemes derivats de l'aplicació de la normativa RDA, sinó també de com els sistemes presenten la informació a l'usuari del catàleg, crec que cada vegada és més complex per a aquest usuari interpretar la informació que recupera.

Per acabar, i si em permeteu un consell, sapiguen observar críticament el catàleg i analitzeu la vostra presa de decisions en vistes no solament al futur, sinó també al present. I no perdeu de vista allò que fa la LC que, en aquests moments és molt més prudent que les nostres biblioteques en l'aplicació de l'RDA.

Moltes gràcies per la vostra atenció.